

Sezónny náučný chodník Sysľovské polia

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava V
Geomorfologická jednotka:	Podunajská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	[chránené vtáčie územie Sysľovské polia]*
Prístup:	bus MHD Bratislava-Rusovce, Vývojová a pešo k juhozápadu po Vývojovej ul. extravilánom k nadjazdu ponad diaľnicu asi 2,5 km
Východisko:	Bratislava-Rusovce, Vývojová ul. pri nadjazde nad diaľnicou D2
Trasa:	Bratislava-Rusovce, Vývojová ul., pri nadjazde - poľnými cestami k juhu - odbočka k severovýchodu k turistickému rázcestiu Rusovce, Lúčna zem a späť - pamätne miesto Laura Majer - slovensko-rakúska štátna hranica pri chodníku do obce Deutsch Jahrndorf
Dĺžka, prevýšenie:	4,2 km, prevýšenie 5 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

* Spravidla sa tu uvádzajú chránené územia podľa národnej legislatívy (v zmysle § 17 písm. a až e zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny). V tomto špecifickom prípade výnimočne uvádzame chránené územie v kategórii chránené vtáčie územie, ktoré nemá „národný“ ekvivalent.

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, **letný** (pozri upozornenia nižšie)

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2023

Aktuálny stav: výborný (2024)

Textový sprievodca: nie je; brožúra Sysľovské polia, Natura 2000 (vyd. ŠOP SR, Banská Bystrica, 2005, 8 str.)

Kontakt: Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, Primaciálne námestie 1, 814 99 Bratislava, tel. 0904 099 004

Poznámky: (1) Informačné panely obsahujú texty okrem slovenčiny aj v maďarčine a nemčine. (2) Celá trasa vedie otvoreným, slnečným terénom. (3) Spozorovanie dropa veľkého pri prechode náučným chodníkom je nepravdepodobné. (4) Na prístupovej ceste z Rusoviec asi 650 m pred východiskom náučného chodníka je pri ObO PZ Bratislava-Rusovce malé parkovisko.

Upozornenia: (1) Náučný chodník sezónne čiastočne sprístupňuje chránené územie, v ktorom je pohyb mimo vyznačených trás ako aj pohyb so psom prísne zakázaný. (2) Náučný chodník **je otvorený v rozsahu zastávok 1 - 5 od 1. júla do 30. septembra, úsek k zastávke 6 je otvorený len od 1. augusta do 30. septembra.**

Využitelnosť pre školy

Trasa náučného chodníka je na terénne vyučovanie najmä pre jeho sezónnosť vhodná v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Bratislava-Rusovce. Mestská časť Bratislavy - jedna zo štyroch na pravej strane Dunaja - v Podunajskej rovine neďaleko slovensko-maďarského hraničného prechodu Rusovce-Rajka. (Jej katastrálne územie na západe hraničí s Rakúskom.) Najstaršie osídlenie na jej území je z doby bronzovej (2200 - 1600 p. n. l.). V obci sa nachádzajú vykopávky rímskeho vojenského tábora Gerulata z 1. - 5. storočia. Prvá písomná zmienka o nej je z roku 1208. Bola významnou pohraničnou pevnosťou a obchodným strediskom. V rokoch 1515 - 1575 v štyroch vlnách územie dosídlili Chorváti. V roku 1646 panstvo získal gróf Štefan Zichy, predseda Uhorskej komory, a táto rodina sa stala takmer výlučnými zemepánmi obce na ďalších 200 rokov (viac v hesle Kaštieľ...). V 17. storočí tu existoval cech obuvníkov a tkáčov. V rokoch 1920 - 1947 bola obec súčasťou Maďarska. V roku 1972 sa stala mestskou časťou Bratislavy. Zvyšky Gerulaty ako aj kaštieľ s parkom sú národnými kultúrnymi pamiatkami, v roku 1990 boli Rusovce vyhlásené za pamiatkovú zónu.

Kaštieľ v Rusovciach, Záhrada - park - lesopark kaštieľa v Rusovciach a Rímsky kastel Gerulata > pozri Náučný turistický chodník Rusovce - Rusovský kanál

Rusovská lúka. Jedno z piatich oddychových miest v západnom zázemí Rusoviec po obode

chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Sysľovské ľúky (pozri heslo nižšie) budovaných Magistrátom hlavného mesta Bratislava a jej mestskou časťou Rusovce pre plnenie cieľov medzinárodného projektu LIFE Steppe on Border. Ten sa s cieľom zvrátenia nepriaznivého stavu biotopov **dropa veľkého a sokola kobcovitého** (viac o nich v hesľách nižšie) realizuje v pohraničnom regióne Maďarska a Slovenska v rokoch 2022 - 2027, a to okrem CHVÚ Sysľovské ľúky na ďalších piatich CHVÚ v Maďarsku opatreniami zameranými predovšetkým na zlepšenie ich hniezdných a potravných podmienok. Na našom území sa začalo hniezdiacim vtákom v posledných rokoch dariť za účinnej spolupráce štátnych, komunálnych i mimovládnych inštitúcií vďaka obmedzeniu prístupu (rušenia) do územia v kľúčových častiach roka. Na slovenskú časť chráneného územia prilieta v zime väčšina dropov z Rakúska a západného Maďarska - zimuje tu viac ako 600 dropov, čo predstavuje približne 75 % stredoeurópskej populácie. Mesto Bratislava si regulovaným sprístupnením a propagáciou tohto cenného územia pripomína ochranára Andreja Kovarika, ktorý sa pričínil o jeho ochranu.

Chránené vtáacie územie Sysľovské polia. Chránené územie v poľnohospodársky využívannej krajine Podunajskej roviny juhozápadne od mestských častí Bratislavy Jarovce, Rusovce a Čunovo vyhlásené v prihraničnom území s Rakúskom a Maďarskom v roku 2006 za účelom ochrany biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov dropa veľkého (aj d. fúzatý; *Otis tarda*), husi bieločelej (*Anser albifrons*), husi siatinnej (*Anser fabalis*) a sokola červenonohého (aj s. kobcovitý; *Falco vespertinus*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Viac info > v brožúre Sysľovské polia, Natura 2000 (vyd. ŠOP SR, Banská Bystrica, 2005, 8 str.)

Drop veľký (aj d. fúzatý; *Otis tarda*). Jeden z najťažších lietajúcich vtákov na svete a najväčší vták v Európe. Žije na nevelkých izolovaných navzájom vzdialených plochách v stepných oblastiach od Španielska po Čínu. Samec má výrazný šedý krk a fúzy po stranách veľkej hlavy. Je väčší než moriak - meria do 105 cm, váži 5,8 kg - 18 kg (výnimočne sa zistila hmotnosť 19 - 21 kg). Pred prvou svetovou vojnou sa početnosť dropov žijúcich na našom území najmä na juhozápade odhadovala na viac než 2 000 jedincov, v roku 1956 ich u nás žilo 1 165. V 20. storočí z dôvodov zmien v poľnohospodárstve (sclľovanie polí, rozoranie medzí, úhorov, celková intenzifikácia a chemizácia), pyľliactva i stavby elektrických vedení populácia dramaticky klesala. Po roku 2005 na Slovensku hniezdili posledné jedince, pričom zo Žitného ostrova a severne od Malého Dunaja vymizli. Dnes sa drop vyskytuje už len na jedinej lokalite Sysľovské polia v oblasti slovensko-rakúsko-maďarského trojhrianičia, kde sa počas zimy zhromaždí až niekoľko sto jedincov. Hniezdi tu však len jednotlivo, a to raz za rok v apríli až auguste. Pre znášku využíva priehlbinky na zemi, preferuje porast lucerny či ďateliny, úhoru a nízke trávne porasty. Dôležitou zložkou potravy dropa je hmyz, živí sa aj drobnými hľodavcami (hraboš), jaštericami i rastlinami (výhonky, listy, semená, plody).

Sokol červenonohý (aj s. kobcovitý; *Falco vespertinus*). Malý druh dravého vtáka z čelade sokolovitých. Obýva územie od strednej Európy po Bajkal, a to najmä v Rusku a Maďarsku. Na Slovensku hniezdi v stepných a poľnohospodárskych biotopoch vo všetkých troch nížinách (Podunajskej, Borskej a Východoslovenskej), ojedinele i v kotlinách. Je naším najpestrejšie sfarbeným dravcom - samec je modrosivý s červenými nohavičkami - a najmenším u nás hniezdiacim sokolom - hmotnosť do 200 g a rozpätie krídiel okolo 70 cm. Je sťahovavý, zimuje v južnej Afrike, odlieta koncom augusta, prilieta koncom apríla. Zvyčajne hniezdil v kolóniách, no kvôli nízkej početnosti v súčasnosti aj jednotlivo. Používa hniezda po iných vtákoch či dutiny stromov. Živí sa najmä hmyzom, menej aj drobnými cicavcami (hľodavcami), zriedkavo aj malými obojživelníkmi, plazmi a mláďatami vtákov. Na Slovensku patrí medzi veľmi vzácne a kriticky ohrozené druhy. Na Sysľovských poliach hniezdi ročne asi 20 - 25 párov (údaj z roku 2026), usídlujú sa buď v umelo inštalovaných búdkach alebo v hniezdach po krkavcovitých vtákoch (havrany, vrany či straky).

Pamätné miesto Laura majer. Symbolické miesto pamäti, náboženskej slobody a zmierenia v lokalite bývalého majera Laura juhozápadne od intravilánu Rusoviec zhruba v centre chráneného

vtáčieho územia Sysľovské polia, projekt miestneho občianskeho združenia Miesto historickej pamäte a zmierenia – Rusovce. Majer a v jeho areáli neogotickú kaplnku sv. Vavrinca dal v poľnohospodárskej krajine Podunajskej roviny postaviť po roku 1872 majiteľ rusovského panstva, oceliarsky magnát gróf Hugo Henckel von Donnersmarck (1811 – 1890) pre svoju druhú manželku Lauru von Kaszonyiovú. Pre blízkosť rakúskej štátnej hranice a s ňou súvisiaci režim v pohraničnom pásme po druhej svetovej vojne boli objekty úplne zlikvidované. Projekt zahŕňa okrem oddychového miesta s informačnými tabuľami aj dva pamätníky – náznakovú rekonštrukciu kaplnky sv. Vavrinca a pôdorysného priemetu Laurinej vily v otvorenom priestranstve. Pamätne miesto tiež pripomína „železnú oponu“, tragický symbol totalitného režimu druhej polovice 20. storočia, a jej obeť – osoby zavraždené počas prekonávania hranice do Rakúska, ale i príslušníkov pohraničnej stráže, ktorí neunesli ťarchu svedomia.

Podunajská rovina. Rozsiahly geomorfologický celok na juhozápade Slovenska pozdĺž Dunaja medzi Bratislavou, Patincami, Novými Zámkami, Seredou, Sencom a Pezinkom zaberajúci nivu Dunaja a jeho prítokov s časťou ich terás. Na krátkom úseku na severozápade susedí s Malými Karpatmi, inde len s Podunajskou pahorkatinou. Za Dunajom, ktorý tvorí slov.-maď. štátnu hranicu, rovina zväčša pokračuje s výnimkou dvíhajúcej sa pahorkatiny východne od ústia Mošonského Dunaja (južne od Číčova). Toto rovinné územie s lokálnymi plytkými depresiami či drobnými nevysokými terénymi vlnami v nadmorských výškach 106 – 164 m budujú holocénne nivné alebo pleistocénne terasové riečne naplaveniny (hlinité, ílovité, piesčité a štrkovité sedimenty) miestami prikruté ostrovčekmi viatych pieskov (napr. Senec, Sered', Vozokany, Veľké Kosihý) či spraší (napr. Hurbanovo). Juhozápadná polovica Podunajskej roviny medzi Dunajom, Malým Dunajom a dolným tokom Váhu predstavuje **Žitný ostrov**, ktorý je mohutným starým agradačným valom Dunaja. Z jeho centrálnej, najvyššej, časti sa kedysi Dunaj sklzol do susedného nižšie položeného územia a tá – ako najsuchšia v zamočiarenom okolí – bola využitá pre osídlenie a dopravné línie. Po svojom presune Dunaj pokračoval v tvorbe nového agradačného valu, ktorý je osou svojrázneho územia so sústavou dunajských riečnych ramien a akumuláčnych depresí medzi nimi. Pre tvarovú i vývojovú podobnosť s normálnymi riečnymi deltami sa táto podunajská oblasť nazýva **vnútrozemskou deltou**. Vyvinula sa ešte pred zásahmi človeka do prirodzeného hydrologického režimu Dunaja pod miestom jeho prerezania sa cez Karpaty a jeho vstupom do tektonicky poklesávajúcej severozápadnej časti Malej dunajskej kotliny, v ktorej rieka pre spomalenie svojho toku sedimentovala veľké množstvo štrkov a štrkopieskov prinášaných najmä počas povodní zo svojho horného toku. Akumulácia dunajských štrkopieskov v oblasti tejto „delt“ dosahuje hrúbku od niekoľkých m pri Bratislave až do cca 600 m v gabčíkovej depresii a tvorí obrovskú prírodnú zásobáreň pitnej vody, žiaľ, ohrozovanú v dôsledku priepustnosti sedimentov kontamináciou nebezpečných látok z priemyslu a poľnohospodárstva. Podnebie je teplé a suché, zrážky dosahujú 500 – 600 mm za rok, z pôdnych typov najhojnejšie sú fluvizeme, čiernice a černoze, v území tečie Dunaj, Malý Dunaj, Čierna voda, Dudváh, dolné toky Váhu, Nitry a Žitavy. Prirodzené hydrogeografické pomery boli od polovice 19. storočia človekom silno ovplyvňované za účelom maximalizácie poľnohospodárskej produkcie získavaním ornej pôdy na úkor zamokrených lúk ako aj ochrany pred povodňami, čo dokumentujú početné antropogénne formy reliéfu, napr. kanály (odvodňovacie, zavlažovacie), hrádze, stavidlá, prečerpávacie stanice. Veľmi cenné pre zachovanie biodiverzity v prevažne poľnohospodárskej krajine sú fragmentárne zachované lesy (lužné lesy a teplomilné panónske duby), mokrade, druhovo bohaté nivné lúky a vodné biotopy.

Názvy informačných panelov

1. Rímska osada na Sysľovských poliach
2. Sezónny náučný chodník Sysľovské polia / Drop veľký – najohrozenejší vtáčí druh na Slovensku (dva panely)

3. Sezónny náučný chodník Sysľovské polia / Medze a biopásy - dôležité opatrenie pre ochranu vzácnych druhov živočíchov (*dva panely*)
4. Poľnohospodárstvo a vtáctvo na Sysľovských poliach
5. Následky železnej opony. Historická lokalita Laura Majer
6. Sezónny náučný chodník Sysľovské polia / Sokol kobcovitý - „sokol červenonohý“ (*dva panely*)

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

